

Kranfit Initiativ

En skrift om det funktionshinderpolitiska året
2011, DHR och situationen för personer med
nedsatt rörelseförmåga.

2011

Motstånd*

Kraft Initiativ Motstånd

DHR – Förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder

Redaktör: Erika Vermeling, Brödtext

Form: Albert Martinsson

Tryck: Trycknu.se

Stockholm 2012

2011, nytt decennium, nya förväntningar. När detta år tar sin början har den tioåriga planen för funktionshinderpolitiken just passerat målstrecket ...

Samhället skulle ha varit lite mer tillgängligt och användbart för personer med funktionsnedsättning, om ambitionerna hade följts. Ett förhandsbesked fanns dock om att målsnöret flyttats fram fem år.

Med det i bagaget kanske det blev extra påtagligt att det ännu inte gick att åka tåg för den som använder rullstol – alla liftar till tågen var på reparation.

Under året kom också tillgängliga entréer att bli en återkommande symbol för vad som krävs för delaktighet, att få jobb, att ens komma in.

Händelserna under 2011 talar för sig själv. Under ett år hinner det hända mycket som påverkar och speglar människors vardag. Här finns en berättelse om livsvillkoren för många människor.

Men samtidigt är frågan – händer det verkligen så mycket? När den politiska

Händer det verkligen så mycket på ett år? När den politiska retoriken tar ett steg framåt så är det inte alltid det ger avtryck i praktiken.

retoriken tar ett steg framåt så är det inte alltid det ger avtryck i praktiken.

Det brukar råda enighet kring jämlika villkor för personer med funktionsnedsättning. Ibland gör den enigheten att "allas fråga blir ingens fråga". Under 2011 möts kraven på ett utökat diskrimineringskydd med tydliga kostnadsargument. Och de krav som redan finns i lagen ifrågasattes från regeringen.

Raka rör förvisso, men vad säger det om hur politikerna betraktar väljare med funktionsnedsättning? Och hur ser de på mänskliga rättigheter och rättssäkerhet?

Kanske är det självvransakan som behövs. Istället blir det informationssättning. Arbetsgivare ska förmås anställa

personer med funktionsnedsättning. Bara de vet mer om människors förmågor, och om statens ekonomiska bidrag, så vågar de anställa. Så är det också 2011.

Den som tycker att politikerna är valhänta måste ändå få sin vardag att fungera. Sköter jobb och familj och tar hand om oss själva gör vi alla i gränslandet mellan generell tillgänglighetspolitik och individuellt behovsprövat stöd.

2011 andas som alla andra år önskan om en vändpunkt. När ska folk förstå att det som är bra för personer med funktionsnedsättning är bra för dem också? Att personer med nedsatt rörelseförmåga inte är några andra. Att det handlar om oss.

Kraft – Initiativ – Motstånd har tagits fram med en gåva från Stiftelsen Svenska Kommittén för Rehabilitering, SVCR, i samband med dess 100-årsjubileum. Syftet är att belysa situationen för personer med nedsatt rörelseförmåga och ge ett avtryck av år 2011.

december:diskriminering

15 Försäkringskassan visar sina nya muskler och redovisar hur många fall av fusk med assistans de hittat. Socialförsäkringsminister Ulf Kristersson (M) säger att det i första hand handlar om legitimitet för välfärdssamhället inte om pengarna.

november:retorik

20 Statsminister Fredrik Reinfeldt spelar ut känslor kortet när Svd skriver om splittringen i regeringen kring tillgänglighetslagen. "Att öka tillgängligheten för en stor grupp av funktionshindrade är lätt att känslomässigt hålla med om, men det är förknippas med stora resursbehov", säger han.

september-oktober:kontroll

7 Socialstyrelsen vill öka medvetenheten om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning.

18 I Gävle hungerstrejkar en man i protest mot att hans assistanstimmar skärs ned med 25 timmar i veckan. Efter tio dagar avbryter han och får lov om att komplettera sin ansökan till Försäkringskassan.

augusti:mätbar politik

24 Den femåriga strategin för funktionshinderpolitiken lanseras med en stor klocka. Den går långsamt lugnar Maria Larsson myndigheter och funktionshinderrörelse på plats. Än saknar strategin mätbara mål, eftersom underlaget är för tunt. Maria Larsson hade önskat realistiska mål byggda på bättre underlag redan nu, säger hon.

juni-juli:fler dimensioner

22 Utredning om arbetsmarknadsstöd till personer med funktionsnedsättning tillsätts. Bland annat ska lönebidragen utredas.

**Are
ru**
Det funktionshi

januari:resande

7 Försäkringskassan oroas över att allt fler unga får aktivitetsersättning. En fördubbling på fem år. Unga med funktionsnedsättning som inte är färdiga med skolan när de är 19 år står för den största ökningen.

18 Det är tågbolagens ansvar att tågen ska vara tillgängliga, anser infrastrukturminister Catharina Elmsäter-Svärd (M). Statens ansvar stannar vid järnvägsstationerna.

februari:parkeringstillstånd

7 Regeringen lämnar första rapporten om hur Sverige lever upp till FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

10 DHR och fem andra förbund är på näringsdepartementet och överlämnar krav på att reglerna för parkeringstillstånd ska ses över.

mars:assistans/fusk

10 Sex av tio kommuner har inte någon plan för hur tillgängligheten ska öka, visar en undersökning från den egna organisationen Sveriges kommuner och landsting, SKL.

29 Utredning om fusk med personlig assistans tillsätts. Utredaren ska också titta på varför kostnaderna för assistansen ökar.

april:arbetsmarknad

5 Färre höga hyllor, tunga dörrar och trappsteg. Konsumentverket och organisationen Svensk handel lanserar en webbutbildning om hur butiker kan bli mer tillgängliga.

13 I vårbudgeten konstaterar regeringen att personer med nedsatt funktionsförmåga har svårt att få arbete. Hälften saknar arbete.

maj:tillgängligt-användbart

2 Nya plan- och bygglagen börjar gälla. Kommunerna ska granska om nybyggen uppfyller kraven på tillgänglighet redan när byggnaderna planeras.

2011 var året då den nationella planen för handikappolitiken skulle varit genomförd och samhället befriat från enkelt åtgärdade hinder...

... men, 2011 blev istället året när målen flyttades framåt, Sverige fick en ny strategi för det som nu kallas funktionshinderspolitiken.

underpolitiska året 2011

Den är omöjlig att bortse ifrån. Vintern 2011. Lång och kall, med lössnö på gatorna och hårdpackade vallar vid trottoarkanterna. Människor som brukar vara rörliga blev kringskurna.

• En inte helt ovanlig syn under vintern 2011.

Foto: Niklas Larsson/Scanpix

Kylan höll i sig och ibland stod tågen. Förseningar och inställda tåg kostar samhället många miljoner när resenärerna kommer för sent till jobb och möten.

Men tågresenärer med nedsatt rörelseförmåga har inte kunnat åka tåg alls under stora delar av 2010, oavsett årstid. SJ har bytt ut liftarna på tågen sedan fel upptäckts. Ibland har passagerarna fått åka långa omvägar med färdtjänst för att det inte gått att stiga på eller kliva av på avrese- eller ankomstorten. Mot slutet av januari 2011 är liftarna i drift igen.

Nya tåg sätts i trafik, dubbeldäckade och den senaste modellen X3000. De uppfyller de tekniskt ställda kra-

ven på tillgänglighet. Det fungerar att komma in, men de anvisade sittplatserna för personer som använder rullstol är oskyddade och det är inte möjligt att ta sig till bistro. DHR och övriga funktionshinderrörelsen kräver tillgång till hela tåget.

På sträckor och avgångar som öppnats upp för andra tågoperatörer händer det att bolagen får dispens och inte behöver ha tåg där passagerare med nedsatt rörelseförmåga kommer ombord.

På Bottniabanan rullar vagnar av äldre modell och på sträckorna Stockholm-Göteborg och Stockholm-Malmö finns många av lågprisbiljetterna på tåg där det inte går att ta sig ombord.

När det blir jul går det bra att åka tåg till släktkalaset i stora delar av Sverige. Men norr om Sundsvall är tågen ännu inte tillgängliga.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

Försäkringskassan oroas över att allt fler unga får aktivitetsersättning. En fördubbling på fem år. Unga med funktionsnedsättning som inte är färdiga med skolan när de är 19 år står för den största ökningen.

18 Det är tågbolagens ansvar att tågen ska vara tillgängliga, svarar infrastrukturminister Catharina Elmsäter-Svärd (M) i en interpellationsdebatt i riksdagen. Ministern är medveten om problemen, men säger att statens ansvar stannar vid järnvägsstationerna.

Möte på tåg

Gemensamma standarder för hur tågagnar utformas avgör hur de kommer att fungera under hela sin livstid, kanske 30 år framåt. Standardpaketet för järnvägen i alla EU-länder arbetas om. DHR är med en bit på den resan, men sedan är det statstjänstemän och tåg tillverkare som tar över. Svenska regeringen är inte speciellt intresserad av att flytta fram positionerna.

För flygresenärer finns numera särskilda EU-rättigheter till assistans. De förbjuder även flygbolag att neka personer med nedsatt rörelseförmåga. I Sverige har flygplatspersonalen fått bättre utbildning. Men flygbolagen kan få dispens i sina hemländer för att flyga otillgängliga plan. Det finns bolag som säger nej till passagerare i rullstol som reser utan medresenär. Det kan varken Sverige eller EU göra något åt.

– Vagn 6, plats 2. Den platsen är min, säger Per-Olof Hedvall, som forskar om design och tillgänglighet vid Certec i Lund.

Platsen i vagn 6 är SJ:s rullstolsplats. Per-Olof Hedvall skulle ha arbetsmöte med kollegorna på tåget mellan Lund och Stockholm, och bokade liksom dem plats i första klass. Men det gick inte, Per-Olof, som använder rullstol, hänvisades istället till vagn 6. Någon förklaring till varför det var nödvändigt fick han inte.

– Jag kunde inte vara med på mötet. Mina kollegor tyckte det var knepigt också. Efter det har vi aldrig bokat arbetsmöte på tåg igen, säger han.

Vagn 6 är familjevagn och plats 2 ligger nära utgång, toalett och bagageutrymme. Det är en stökig miljö och Per-Olof Hedvall undviker att åka tåg eftersom han inte kan ar-

beta under resorna. Det som händer har han haft nytta av som ett exempel i sin forskning.

– Jag vill lyfta fram tankesättet bakom att tågen är byggda på det här sättet. Jag förväntas inte behöva arbeta eller sitta i förstaklass. Det räcker med att jag kan ta mig från punkt a till punkt b för att det ska anses vara tillgängligt, men upplevelsen kan fortfarande vara väldigt otillgänglig, säger han.

Han menar att det är en etablerad syn på tillgänglighet i samhället. Syntätt som byggs in och som i sin tur projiceras på människor. SJ:s beslut att ta rullstolslyftarna ur bruk är ett annat exempel.

– Tänk om SJ hade sagt att nu kan man inte åka tåg med barnvagn. Det hade blivit ramaskri, eller rättare sagt det hade varit otänkbart, säger Per-Olof Hedvall.

”
Upplevelsen kan fortfarande vara väldigt otillgänglig

19 20 21

22 23 24 25 26 27 28

29 30 31

Föreningsidrott för fler lovar SKL för att leva upp till regeringens mål i funktionshinderpolitiken.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning börjar gälla i hela EU. Unionen har en ny strategi för att minska hindren för personer med funktionsnedsättning att delta på lika villkor i samhället, den gäller fram till år 2020.

31 DHR uppvakter integrationsminister Erik Ullenhag (FP). Förbundet vill att regeringen tar krafttag mot diskriminerande otillgänglighet. Med sig har organisationen nio kilo vykort från 1 200 personer.

Det har blivit allt svårare att få parkeringstillstånd för den som har nedsatt rörelseförmåga. Nya och nationella riktlinjer från Transportstyrelsen anses vara boven i dramat.

februari är DHR, tillsammans med flera andra förbund, på möte hos nya infrastrukturministern Catharina Elmsäter-Svärd (M). Det ska bli en utredning om varför färre beviljas parkeringstillstånd. DHR har legat på länge men bara fått svaret att kommunerna blivit bättre på att följa Transportstyrelsens regler.

Det är just reglerna om hur långt man kan gå som är problemet, menar DHR. Ingen helhetssyn, ingen hänsyn till halt vinterväglag. Och mer ledsagning, assistans och färdtjänst kostar också pengar.

Utredningen ska visa sig handla om andra frågor, och organisationerna får inte vara med. Infrastrukturministern är dåligt insatt. Transportstyrelsen utreder sig själv – och kommer fram till att reglerna inte behöver ändras.

Förbunden går i taket när de får veta att allt redan är klart, utan att de fått säga sitt. En av ministrarnas närmaste män säger till Svenska Dagbladet att de ska få vara med i dialogen först när det finns ett förslag att tycka till om.

Men organisationerna skriver brev till ministern och protesterar mot att de lämnats utanför. Svaret kommer med vändande post. Det kommer att bli ett nytt möte, och en ny översyn. DHR är med den här gången. Då vet ministern vad det handlar om, och hon vill att det ska gå undan.

Fler får avslag

Antalet parkeringstillstånd minskade med fyra procent i landets 20 största kommuner mellan 2008 och 2010. Från 28 406 till 27 308. Några nyare siffror har inte organisationen Sveriges kommuner och landsting.

Under 2009 beviljades 70 procent av ansökningarna i Stockholm och Göteborg. I Malmö 90 procent. Snittet i de 20 största kommunerna är 84 procent beviljade tillstånd. I takt med att de treåriga tillstånden förnyas blir avslagen fler, menar DHR.

Statsbidraget till Förbundet Unga rörelsehindrade sänks med 20 procent, ungefär 300 000 kronor.

Regeringen lämnar första rapporten om hur Sverige lever upp till FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. DHR är kritiskt. Rapporten handlar om hur svensk lagstiftning är uppbyggd, men inte om hur den följs.

DHR och fem andra förbund kräver att reglerna för parkeringstillstånd ska ses över.

All makt åt Transportstyrelsen

– Jag får regelbundet samtal från personer som haft parkeringstillstånd sedan decennier och nu blivit av med det, säger Wenche Willumsen, som samordnar intressepolitiken på DHR:s förbundskansli.

Alldeles nyss blev hon uppringd av en man som inte förstod hur han skulle fortsätta klara av att sköta sitt jobb, utan parkeringstillstånd.

Det blir märkligt när kommunen nekar parkeringstillstånd till personer som samtidigt fått bilstöd från Försäkringskassan – just för att de har rörelsenedsättning, tycker Wenche Willumsen.

Hon har hört liknade berättelser från personer som kan gå kortare sträckor men behöver hjälpmedel, har nedsatt armförmåga eller protes.

– Transportstyrelsen tolkar förflyttningssvårigheter bara som att man

har svårt att gå till fots. Kan man gå hundra meter spelar det ingen roll hur. Tidigare tog kommunerna hänsyn till andra saker också, säger Wenche Willumsen.

Vad händer när protesen inte fungerar? Eller när det är halt? Eller när det regnar och föraren inte kan hålla i ett paraply? Det saknas helhetssyn i reglerna, anser hon.

Det är Transportstyrelsen som tolkar praxis som utvecklas i kommunernas beslut runt om i landet. Tolkningen blir

”Transportstyrelsen tolkar förflyttningssvårigheter bara som att man har svårt att gå till fots.

en föreskrift om hur kommunerna ska bedöma ansökningar. Det är också Transportstyrelsen som är sista instans för den som överklagar ett beslut. Det är DHR kritiskt till:

– Det är maktfullkomligt. Den praxis som utvecklas är ju deras egen praxis, säger Wenche Willumsen.

19 20 21

22 23 24 25 26 27 28

En politiker i Bodens socialnämnd får inte använda personlig assistans för att läsa handlingar på mötena. Hon kan inte heller få dem hemskickade, rapporterar Svensk handikaptidskrift.

Enköpings kommun kräver att hamburgerkedjan Max gör köket i en nybyggd restaurang tillgängligt för personer med nedsatt rörelseförmåga. Efter sommaren backar kommunen.

Den personliga assistansen är satt under lupp. Flera uppmärksammade och utstuderade fall av fusk får regering att räkna på kostnader och försäkringskassa att spänna musklerna.

Mars släpps vid:n för ett assistansbolag i Halland på fri fot efter flera månader i häkte. Nästan ett år senare kommer han att dömas till fängelse. Många personer i flera företag är inblandade i härvan och de har lurat staten på mångmiljonbelopp.

Flera assistanshärvar nystas upp. Under året döms flera personer som beviljats assistans på felaktiga grunder. Barn tvingas simulera funktionsnedsättningar och polisen talar om organiserad brottslighet och till och med människohandel.

Tio procent av assistanspengarna betalas ut fel, enligt statens beräkningar. Tyglarna stramas åt. Polis och åklagare skärper rutinerna och myndigheter karlägger utbetalningar och samarbetar för att öka kontrollen.

Enligt en ny lag ska Socialstyrelsen godkänna assistansföretag.

Med fler regler blir företagen färre. Valfriheten för dem som har assistans kringskärs, framhåller kritikerna. Fusk kan inte tas som intäkt för att försämravillkoren.

Härvorna, domarna och beräkningarna får regeringen att tillsätta en fuskutredare. Men hon ska också titta på varför kostnaderna för assistansen ökar, och på något som kallas överutnyttjande.

DHR träffar utredaren flera gånger och får veta att "överutnyttjande" handlar om teknikaliteter, som inte påverkar den som har assistans. Förbundet fortsätter ändå att vara lite misstänksamt över följderna.

Utredningen kommer att föreslå fler krav på den som får assistansersätt-

Orangea varningskoner ställs ut på tio platser i Växjö för att markera stadens otillgängligheter. Funktionshinderrörelse och assistansbolag står bakom.

Sex av tio kommuner har inte någon plan för hur tillgängligheten ska öka, visar en undersökning från den egna organisationen Sveriges kommuner och landsting, SKL.

”Sagt i debatten

Vi jagar inte brukare, vi jagar skurkföretag. Ökad kontroll av företagen innebär inte att det blir svårare för enskilda att få timmar beviljade. Vi gör detta för att skydda brukarna.”

Stig Orustfjord, överdirektör på Försäkringskassan, till SHT.

ning. Och visa att de ökade kostnaderna främst beror på att assistansanvändare beviljats fler timmar än tidigare.

Före jul visar Försäkringskassan upp resultatet av sina nya muskler. Nästan 50 fall har polisanmälts. Fler fuskfall uppmärksammas de närmsta månaderna, utlovar generaldirektör Dan Eliasson. Men under det första kvartalet året därpå görs endast fyra polisanmälningar.

Det tar lång tid innan Socialstyrelsen blir klar med att pröva och godkänna assistansföretag. Fler ansökningar än beräknat har trillat in och Socialstyrelsen får nyanställa.

Risken är att fusket kastar en skugga över hela reformen och dess legitimitet och att personer som har behov av assistans för att kunna leva som andra blir ifrågasatta eller känner sig ifrågasatta.”

DHRs ordförande Maria Johansson i TV4

19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31

Det är omöjligt att flytta på kort varsel för att ta nytt jobb för den som har nedsatt rörelseförmåga. DHR uppvaktar ministern och framför kritiken.

29 Utredning om fusk med personlig assistans tillsätts. Utredaren ska också titta på varför kostnaderna för assistansen ökar.

Arbetslösheten är dubbelt så hög bland de personer med funktionsnedsättning som har nedsatt arbetsförmåga, jämfört med befolkningen i snitt. Det talas det sällan om.

Regeringens vårbudget målar ljusa färger – stark ekonomi och sjunkande arbetslöshet. Men för personer med nedsatt arbetsförmåga går det åt andra hållet, arbetslösheten ökar. Många har svårt att få jobb utan olika bidrag.

Och personer med funktionsnedsättning hör till dem som är arbetslösa länge. Nästan hälften av dem utan jobb har varit arbetslösa tre av de senaste tio åren, enligt arbetsförmedlingen.

Genom kampanjen ”Se kraften” i helsidesannonser och på tv vill Arbetsförmedlingen visa arbetsgivare att personer med funktionsnedsättning visst har en massa kompetens om man bara är intresserad. De vill också berätta att det

finns bidrag att få för den som anställer någon med nedsatt arbetsförmåga.

Men till saken hör att arbetsförmedlarna inte heller har koll på vilka stöd som finns att tillgå. Därför ska alla varianter av anställningsformer granskas, säger regeringen framåt sommaren. Bland annat ska lönebidragen utredas och det är en stor sak. Regler och lönetak har inte förändrats på många år.

Regeringen återkommer gärna till arbete när det handlar om politik som rör personer med funktionsnedsättningar. Socialförsäkringsminister Ulf Kristersson (M) noterar att förtidspensionärerna blir fler. Arbetsmarknaden har stor ”utvecklingspotential” anser han.

Särlösningar som lönebidrag och Samhall är favoriterna när man lyssnar på politikerna. Det är långt ifrån

hela lösningen, anser DHR. Dessutom är nedsatt arbetsförmåga ett väldigt luddigt begrepp, tycker förbundet. Nedsatt rörelseförmåga kan väl inte alltid vara lika med nedsatt arbetsförmåga?

Kanske är vi något på spåren en måndag i början av april. LO-tidningen har bjudit till seminarium om vägen in till arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning. Minstern kommer, fackliga ombudsmän och facktidningsreportrar är bjudna till LO-borgen vid Norra bantorget i Stockholm. Liksom DHR.

Men det går inte att komma in med rullstol genom huvudentrén. Trappstegen in till arbetsmarknaden kan ta sig olika uttryck. DHR säger nej till att gå in genom en egen ingång. Arrangörerna ändrar sig och hänvisar alla till LO-borgens sidoentré.

FN:s särskilde rapportör för funktionshinderfrågor, Shuaib Chalklen får inte flyga ensam mellan London och Geneve för att han inte kan gå på toaletten själv. Några veckor senare visar EU-kommissionen att flygresenärers rättigheter inte efterlevs.

Föräldrar vars barn har funktionsnedsättning får för lite stöd, anser Riksrevisionen i en granskning. Det borde finnas någon med ansvar för att samordna olika slags samhällsstöd.

Den goda arbetsplatsen

– Som fackförbund vill vi jobba för goda arbetsplatser, där alla kan komma till tals och utvecklas. Nils Nobrand, ombudsman på Sekos Stockholmsavdelning har drivit projekt för att telekomföretag ska anställa personer med funktionsnedsättning.

Mobil kommunikation och internetbaserade tjänster må underlätta. Men i praktiken saknas erfarenheterna i kontorslandskap och fikarum hos företagen. Fackförbundet Seko som organiserar anställda i branschen ville ändra på det och drog 2006 igång det EU-finansierade projektet Open Up.

Affärsutvecklingsmöjligheter har varit avgörande för företagen, berättar Nils Nobrand.

– Flera perspektiv sammanstrålar. Det fackliga med en bra

arbetsplats, företagens vilja att utveckla nya produkter på nya marknader, och unga personers vilja att komma in på en ganska stängd arbetsmarknad.

Det tog flera år att skapa intresse hos företagen. Men nu har ett av dem gjort satsningen permanent på sina Sverige-kontor.

En av knäckfrågorna för facket var vad medlemmarna hade att vinna på att rikta sig till personer som inte själva var med i Seko.

– Svaret blev att om vi ska bygga den goda arbetsplatsen så måste det finnas människor med olika erfarenhet och perspektiv. Det ger också gott ledarskap.

Sedan dess har flera upp-

Om vi ska bygga den goda arbetsplatsen så måste det finnas människor med olika erfarenhet

Foto: Mattias Dahlgren

följningsprojekt tagit vid. Open Mind och Open Eyes där telekomföretag och Stockholms kommun anställer personer med funktionsnedsättning – och underlätta att göra karriär på företaget. Tre av fyra fick jobb genom Sekos projekt. Idag jobbar sju av tio kvar.

– Det är bra i en bransch som den här, med väldigt stor omsättning, säger Nils Nobrand.

19 20 21

22 23 24 25 26 27 28

29 30

13 I vårbudgeten säger regeringen att personer med nedsatt funktionsförmåga har svårt att få arbete. Hälften saknar arbete. Bilden är mörkare än för andra delar av befolkningen.

Funktionshinderrörelsen lämnar en kritisk rapport om hur Sverige lever upp till FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Myndigheter och domstolar saknar kunskap om funktionsnedsättningar och om hur konventionen ska tolkas.

Den nya plan- och bygglagen har just trätt i kraft. Kraven på att nybyggen ska vara användbara för alla ökar. Samtidigt överges gamla löften om en tillgänglig framtid.

Lagen säger att kommunerna ska granska om tillgänglighetsreglerna följs, både från början i själva bygglovet och sedan när byggnaden tas i bruk. Bättre tillgänglighet i byggnader och på allmänna platser var en tanke med den nya lagen.

Då kanske allt är frid och fröjd? Med genomtänkta bygglov och vakan- de kommunala ögon kommer otillgänglighet så småningom att byggas bort.

Det bygger förstås på att kommunerna vet vad de ska hålla koll på. Och att lagen följs. Det är avgörande för ökat tillgänglighet, står det i underlaget till den nya plan- och bygglagen. Precis vad som sagts om den gamla lagen, med andra ord.

Enkelt avhjälpna hinder har varit ett grepp sedan många år för att öka tillgängligheten i byggnader och utemiljöer som redan finns. Genom att ta bort tunga dörrar, trösklar och ledstänger (och mycket annat) kan fler människor använda allmänna platser och lokaler. Också här innebär nya plan- och bygglagen en skärpning.

Och det verkar behövas. Vid årsskiftet 2010/2011 skulle de enkelt avhjälpna hindren egentligen ha varit borta, enligt de politiska planerna. Bara en av fyra kommuner tycker att de har gjort lite grand för att nå målen. En kommun, i Skåne, säger att målen uppnåtts fullständigt, enligt teknik- konsultföretaget Vectura som gjort studien. Och sex av tio har inte någon plan för hur tillgängligheten ska öka,

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

Nya plan- och bygglagen börjar gälla. Kommunerna ska granska om nybyggen uppfyller kraven på tillgänglighet redan när byggnaderna planeras.

Nummerupplysningsföretaget 118 100 avråder två tjejer i rullstol från att gå på nattklubb. I mörkret kan de vara en fara både för sig och för andra. Tjejerna har frågat om tillgängliga nattklubbar via sms.

Så funkar nya PBL

Den nya plan- och bygglagen har tre "kontrollstationer" för att säkerställa att det som byggs blir tillgängligt.

svarar kommunerna när deras egen organisation SKL ställer frågan.

Krass ekonomi ligger bakom, men DHR. Och att kommunerna inte tänker på att färre hinder underlättar för många människor.

I Stockholm stöts och blöts ombyggnaden av Slussen hela året. Omvägar, för branta backar och oklarheter kring hissarna får kritiker att undra om försämrad tillgänglighet är förenligt med det gamla löftet om att Stockholm ska bli världsbäst på samma område. Dessutom pekar de på att nya Slussen bryter mot – ja, nya plan- och bygglagen.

1. Kommunens byggnadsnämnd granskar ritningarna i bygglovets och går igenom att de tekniska kraven uppfylls, bland annat tillgänglighet.

2. För varje bygge finns en kontrollplan och en fristående kontrollansvarig som kollar att bygglovet följs. Den kontrollansvarige kan göra arbetsplatsbesök på bygget. Om och hur ofta det sker varierar.

3. När byggnaden är färdig blir det slutsamråd med nämndpolitikerna, byggherre och kontrollansvarig. Det är ingen besiktning, men kontrollplanen ska fyllas i och skickas in till kommunen.

BO

DHRare deltog under året i DHRs utbildningssatsning om nya PBL.

25 Svenska myndigheter har blivit något bättre på tillgänglighet. Men det går långsamt visar Handisams rapport. Inte någon polismyndighet, domstol, museum, länsstyrelse eller högskola uppfyller grundläggande tillgänglighet.

Fler lokala företag minskar antalet personer med sjuk- eller aktivitetsersättning, hävdar Svenskt Näringsliv. Det har lika stor betydelse för sysselsättningen som att fler går ut gymnasiet.

För nionde året i rad tågar Marschen för tillgänglighet genom centrala Stockholm. Demonstrationer på samma tema hålls över hela landet, i 13 städer är DHR inblandade.

4 juni: Marschen för tillgänglighet samlar människor över hela landet med kravet att otillgänglighet ska klassas som diskriminering.

huvudstaden var slutmålet Sergels torg. Tidigare år har politiker inbjudits att tala. Den här gången är det inte så. Appellerna ekar tomt när politikerna inte håller sina löften om att göra otillgänglighet till en del av diskrimineringslagen, tyckte marschens arrangörer och avstod från att bjuda in dem.

Ett halvår senare bestämmer sig DHR för att stå utanför regeringskansliet och upprepa buskapet, en gång varje vecka.

För det kommer att krävas mer kampvilja. På Pridefestivalen senare under sommaren talas det om ett "it-moment" som utlöser en händelsekedja och leder till förändring.

DHR är på seminarier och i Prideparaden, men bojkottar själva festivalområdet i Kungsträdgården. Där är det otillgängligt, trots samarbete med arrangören.

Sommar är också tid att tanka inspiration från andra som också får höja rösten för att skapa sig plats.

Är det gubbarna som styr och ställer i DHR?

24 procent av ombuden på DHRs representant-skap är kvinnor

60 procent av medlemmarna i DHR är kvinnor

"Vi måste medvetandegöra problematiken. Det är handlar inte om att få bort männen utan om att båda könen ska vara representerade" Helena Svensson, ledamot i DHR:s FS

Nya stora ombyggnaden av Slussen i Stockholm följer inte plan- och bygglagen, anser arkitekt med lång erfarenhet av tillgänglighet.

Regeringens plan för funktionshinderpolitiken de kommande fem åren klubbas igenom. Mål inom nio områden presenteras. Arbetsmarknad är särskilt i fokus.

En hyllning till mångfalden

Pridefestivalen i Stockholm skiljer sig från mycket annat som DHR gör, menar Rasmus Isaksson i DHR:s förbundsstyrelse.

– Prideparaden är en hyllning till mångfalden, inte en protest. Här handlar det bara om att ta för sig, att vara glad.

Det är en särskild känsla att gå i paraden längs gatorna i Stockholm. Årets parad är den tredje för Rasmus. DHR:s medverkan uppskattas, berättar han.

– Jag tycker att folk har förstått att vi är en del av mångfalden, och tror att de blir uppriktigt glada av att se att vi är med i paraden.

Det är bra att inte bara slåss för sin egen sak, utan att också ställa upp på varandras olikheter, menar Rasmus Isaksson.

Funktionshinderrörelsen har en del att lära av hbtq-rörelsen som länge varit bra på att ta plats och inte be om ursäkt för sig.

– Inom funktionshinderrörelsen har vi lite svårare att känna samma stolthet som andra grupper inom mångfalden. Det kan vara svårare att vara stolt över snedvridna fötter än en invandrabak-

grund eller en partner av samma kön, tror jag, säger Rasmus Isaksson.

Kanske är det inte just sin funktionsnedsättning Rasmus Isaksson sätter främst. Men samtidigt är det sneda fötter som det kan ta lång tid att bli stolt över, säger han. Där betyder Prideparadens spontanitet mycket.

– Ibland har funktionshinderrörelsen velat behålla makten över de egna frågorna. Stämningen på Pride gör att vi vågar vara nyfikna på varandra. Vågar man vara öppen och blotta sig så tror jag att man får mycket nyfikenhet tillbaka.

Till nästa sommar önskar sig Rasmus ännu mer spontanitet i tåget.

Det kan vara svårare att vara stolt över snedvridna fötter än en invandrabakgrund eller en partner av samma kön, tror jag”

19 20 21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

Utredning om arbetsmarknadsstöd till personer med funktionsnedsättning tillsätts. Bland annat ska lönebidragen utredas.

Mannen fick inte åka buss i Jönköping tillsammans med sin sambo eftersom han använde elrullstol. Han uppmanades ringa färdtjänst. Nu får han 50 000 kronor sedan bussbolaget och DO förlikats.

juli

Ny skollag träder i kraft. Friskolor kan neka elever i stort behov av stöd plats.

Det finns ett sug efter att mäta utvecklingen. Mätbara mål och nyckeltal ska säga något om vad som händer och hur långt det är kvar.

Strax före midsommar presenterade regeringen sin funktionshinderpolitik för de kommande fem åren. Då har Sverige formellt varit utan en sådan plan i ett halvår.

Just mätbara mål är en av de bärande idéerna. Målsättningar för ett 20-tal statliga myndigheter inom nio områden pekas ut. Dessutom ska statistik samlas in, och kompletteras med intervjuer med dem som siffrorna handlar om.

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som Sverige har förbundit sig att följa, pekar också på att det är viktigt med mål och uppföljning. Genom statistik och annan information visar länderna för FN hur bra de är på att leva upp till rättigheter för personer med funktionsnedsättning, säger en av ar-

tiklarna. Ett verktyg som ska ge bättre koll på utvecklingen.

Sverige har lyssnat på FN. Målen i den politiska planen ska följas upp varje år. Hur det går på varje punkt kommer att skrivas in i budgetpropositionen.

Lite pampigt, kan tyckas. Men betyder det något i verkligheten?

Tillgängligheten ska öka och arbetsmarknaden är särskilt viktig. Arbetsmarknadsministern är med på presskonferensen. Men det är myndigheterna själva som satt upp sina egna mål. Och de är inte speciellt konkreta. Barn- och äldreminister Maria Larsson (KD) hade önskat sig mål som gick att mäta och följa upp, men än så länge är underlaget för tunt.

Metaforerna duggar tätt under lanseringen. Maria Larsson talar om en klocka som räknar ned tiden. Men den går lång-

samt, lugnar hon åhörarna. Och hennes närmaste medarbetare statsekreteraren talar om hur viktigt det är att hålla rätt hastighet när man lär sig cykla. Här lämnar kanske målgruppsanpassningen lite kvar att önska. För hur blir det för den som aldrig lär sig att cykla?

DHR tycker att regeringen ska sätta målen. Myndigheterna kan föreslå, men inte bestämma. Och visst är det bra med årliga uppföljningar. Men den nya strategin saknar politisk vilja och tar inte ställning, anser DHR.

Och med konventionen blir det rapporter och motrapporter. I bunten av dokument kan den som letar finna regeringens bild av hur Sverige lever upp till FN-konventionen – och funktionshinderrörelsens bild av detsamma. Två rapporter med två ganska olika skildringar av verkligheten.

DHR håller seminarier under Pridefestivalen och går med i paraden, men bojkottar själva festivalområdet i Kungsträdgården därför att det är otillgängligt, trots samarbete med Stockholm Pride.

Försäkringskassan presenterar nytt instrument för att bedöma arbetsförmåga.

Siffror svåra att hantera

Malin Ekman Aldén, kansliråd på socialdepartementet.

Vad är poängen med att samla in mer statistik om personer med funktionsnedsättning?

– Bilderna går isär ibland när man frågar olika samhällsaktörer om utvecklingen går i positiv riktning eller inte. Dessutom upplever personer med funktionsnedsättning problem som inte alltid finns dokumenterade.

– Det behöver man undersöka mer systematiskt. Men statistik är ett verktyg, ingen lösning i sig. Man kan aldrig ta ifrån människor deras självupplevda erfarenheter.

– Statistiken kan också synliggöra målgruppen och olika behov som

människor har. Personer med funktionsnedsättning ses inte alltid som en relevant målgrupp. Det krävs mer fakta för ta plats nu för tiden.

Vad ska siffrorna leda till?

– Om statistiken visar på en särskild utsatthet i vissa grupper, så är det möjligt att politikerna agerar. Ju mer förfinade mätmetoder man har, desto bättre riktade satsningar kan man göra till olika grupper.

– Personer med funktionsnedsättning är inte ett kollektiv. Det är en otrolig spännvid.

Men den statistik som redan finns, vilka förändringar har den lett till?

– I arbetsmarknadsstatistiken till exempel är kriterierna för ned-

Personer med funktionsnedsättning är inte ett kollektiv. Det är en otrolig spännvid.

satt arbetsförmåga väldigt breda. Då kan statistiken se rätt hygglig ut, även om den är dålig. Men bryter man ut personer med grav synskada eller svår ADHD skulle arbetslösheten vara uppåt 70-80 procent bland dem.

– Det ställer nya krav på hur vi ska definiera funktionsnedsättning. Ingen ny definition är på gång, men det är skillnad i behoven, utsattheten och möjligheten att bestämma själv beroende på vilken funktionsnedsättning man har. Samtidigt är det inte diagnosen i sig som avgör stödet, utan behovet. Det är en svår fråga.

19 20 21

22 23 24 25 26 27 28

29 30 31

Den femåriga strategin för funktionshinderpolitiken lanseras med en stor klocka. Den går långsamt lugnar Maria Larsson myndigheter och funktionshinderrörelse på plats. Än saknar strategin mätbara mål, eftersom underlaget är för tunt.

13 000 personer behöver socialbidrag därför att deras sjuk- eller aktivitetsersättning inte räcker, visar studie från Socialstyrelsen.

Också människor är mätbara. Det blir än mer påtagligt när Socialstyrelsens nya bedömningsinstrument för personlig assistans ligger färdigt att tas i bruk.

Socialstyrelsen har precis presenterat en ny mall för bedömning av personlig assistans. 43 sidor med frågor där svaren läggs samman och blir till ett bestämt

antal assistanstimmar i en enhetlig bedömningsmall för hela landet. Frågebatteriet börjar testas på några platser i Sverige.

Tidigare har Socialstyrelsen fått backa från en ursprunglig version efter skarp kritik från DHR och funktionshinderörelsen. Frågorna var mycket integritetskränkande. Förbunden hoppade av men övertalades att komma tillbaka till Socialstyrelsens arbetsgrupp.

Trots det är många av de närgångna

frågorna kvar. Men nu är de ställda till handläggarna istället för direkt till den som får sin assistans prövad. Ändå ska det räknas och mätas, människors hemmarutiner klockas – liksom utvecklingen på det politiska området.

En dom från högsta instans har ruckat på vad som anses vara grundläggande behov för assistans. Den som kan äta själv när maten väl är framdukad på bordet och uppskuren på tallriken anses inte ha grundläggande behov av personlig assistans, säger domen. Det har fått Försäkringskassan att ändra sina bedömningar.

Institutioner seglar upp som en nygammal företeelse. Boenden där alla har personlig assistans och lägenheter-na ligger vägg i vägg. Det rimmar illa

med att personlig assistans ska vara ett led till självständighet och det upprör flera förbund inom funktionshinderörelsen. Boendena ligger i praktiken i laglöst land, en ny insats som liknar gruppbofästäder men finansieras genom statlig assistansersättning.

Många människor får vänta länge på att deras LSS-beslut ska bli verklighet, har Socialstyrelsens egen granskning visat tidigare under året. Det får till följd att personer med stora funktionsnedsättningar åter riskerar att hamna på institution, befarar DHR.

Och allt fler överklagar också beslut enligt LSS. På tre år har överklagningarna ökat med 80 procent, enligt siffror som Sveriges Radio plockat fram.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

Socialstyrelsen vill öka medvetenheten om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning. Beroende, osynlighet och sårbarhet är faktorer som leder till att kvinnorna kan vara särskilt utsatta, enligt skriften "Sällan sedda".

200 studenter och blivande forskare behöver någon typ av pedagogiskt stöd för att läsa på universitetet under året som gått. Totalt pluggade 442 000 studenter på högskola.

22 oktober

Tobias Holmberg väljs till ny ordförande i Unga Rörelsehindrade.

Desperation och vanmakt

När Andreas Obenius assistans skars ned med 25 timmar i veckan bestämde han sig för att hungerstrejka. Strejken varade i elva oktoberdagar. Om det behövs gör han om det.

– Tidigare har jag bara haft korta samtal och möten med Försäkringskassan när assistansen ska omprövas. Men nu kändes det som handläggaren klev in i min sängkammare och på toaletten utan att jag var förberedd på det, säger Andreas Obenius, som är vd för ett assistansbolag.

Frågorna var integritetskränkande, och senare kom ett beslut på posten om neddragning från 177 till 152 assistanstimmar per veckan.

Andreas Obenius blev både arg och ledsen. Det här var inte okej, tyckte han. Han är nästan helt förla-

mad och kroppen blir inte piggare. Med hungerstrejken ville han väcka opinion och nå ut i media. Lokalpressen Gävle där han bor hängde på. Radion likaså. För Andreas tilltog tröttheten och huvudvärken, mot slutet mattades hungern av.

– Jag bröt den elfte dagen. Då hade jag fått respons från alla lokalmedia, och Försäkringskassan hade backat lite. Jag fick extratid för att fixa nya läkarintyg, säger han.

Vad tänkte du under de dagarna?

– Att myndigheterna har tappat bort medmänskligheten. Förr om åren fanns det mer flexibilitet i systemen. Nu ska alla passa in i en fyrkantig ram.

För Andreas Obenius vad det värt att hungerstrejka. Neddragningen blev inte så stor som befärad, 14 timmar togs bort.

”
Förr om
åren fanns
det mer
flexibilitet
i syste-
men. Nu
ska alla
passa in i
en fyrkan-
tig ram.

Kan du tänka dig att göra det igen?

– Ja, om jag måste. Det är klart att man måste agera.

Andreas Obenius är partipolitiskt aktiv och har drivit assistansfrågan bland kommunpolitikerna i Gävle. Han har också legat på ledamötena i riksdagens socialutskott.

I ett upprop till DHR beskrev han situationen för ytterligare fem personer som sett assistanstimmarna skäras ned eller försvinna helt. Ingen av dem har fått ändrade beslut.

Funktionshinderrörelsen behöver göra fler gemensamma aktioner mot nedskärningarna i assistansen.

– Förbunden borde jobba tillsammans och göra mer väsen av sig, säger han.

19 20 21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

Bättre tillgänglighet ger fler gäster, enligt hotellkedjan Scandic. Hotellrum och lokaler har byggts om. Det går ganska snabbt och blir en konkurrensfördel, enligt kedjan själv.

27 oktober Entrén till ett möbelvaruhus i Lund sluttar för brant. Det är ett enkelt avhjälpt hinder, menar länsstyrelsen och kräver att en ledstång sätts upp.

Det sägs då och då att den stora enigheten kring funktionshinderpolitiska frågor är ett problem. Tänk om det kunde bli lite debatt. Då skulle olika åsikter brytas mot varandra.

Det råder stor politisk samstämmighet kring att personer med funktionsnedsättning ska ha starka rättigheter som ger möjlighet till bra levnadsvillkor.

Avsaknaden av en rak debatt kan göda tjuvnyp. En kort tillbakablick: Utredaren Hans Ytterbergs beräkningar om vad det skulle kosta om otillgänglighet blev en del av den svenska diskrimineringslagen har underkänts. Statskontoret ska räkna igen.

Byrån Mapsec som Statskontoret kontakterar konstaterar, bland mycket annat, att det inte är troligt att det

kommer att läggas ut en "bombmatta" av anmälningar om lagen blir verklighet.

Men funktionshinderrörelsen kommer att uppmärksamma media på otillgängligheter i samhället i samband med ett lagförslag, skriver byrån. Under hand har de haft samtal med förbunden, Statskontoret vill veta vad förbunden själva tror om kostnaderna.

Och i november när statsminister Fredrik Reinfeldt säger sin åsikt om kravet på en utökad diskrimineringslag, så är det känslöargumenten han väljer.

Nej, Fredrik, det handlar inte om känslor, svarar DHR:s ordförande

14 När Hjälpmedelsinstitutet bjuder till invigning av nya lokaler är entrén otillgänglig. Besökare får gå in genom en sidoentré. Huvudentrén lyftplatta är en andrahandslösning, anser DHR.

Karlstad har de mest otillgängliga övergångsställena, enligt en granskning som Motormännen gjort.

Hur mycket tillgänglighet har vi råd med? Bostadsminister Stefan Attefall (KD) varnar för att det blir dyrt om många hus har hiss.

Maria Johansson. Hon efterlyser rättigheter och står gärna över medömkan.

När nya plan- och bygglagen firar ett halvår vill bostadminister Stefan Attefall (KD) göra det lättare att bygga nytt, och lätta på kraven om tillgänglighet. Det blir för dyrt att installera hissar när miljonprogrammen rustas upp, menar han.

Attefalls partivän Maria Larsson tycker att kommunerna ska rycka upp sig och bli bättre inventera tillgängligheten i flerbostadshus. Det står att läsa i femårsplanen för funktionshinderpolitiken från i somras.

Politiken behöver inte bry sig

Tomas Brytting är docent i företags ekonomi vid Ersta Sköndals högskola och forskar om etik och ekonomi. Han reagerar på Stefan Attefalls uttalande om att det blir för dyrt att följa kraven på tillgänglighet i lagen.

– Om man har stiftat en lag så får man leva med den eller så får man ändra lagen.

Lagstadgade rättigheter kan inte förvägras någon med ekonomiska argument, menar Tomas Brytting. Fredrik Reinfeldts utspel om att kraven på en vidgad diskrimineringslag kan förstås känslomässigt men inte är ekonomiskt försvarbart, förvånar honom däremot mindre.

– Rent krasst kan man säga att politiker inte behöver bry sig om grupper som är små, numerärt eller för att de inte har en stark politisk röst, därför att de inte har en avgörande roll i valet. Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

är väl ett typiskt område där ett politiskt ansvarstagande inte nödvändigtvis ”lönar sig” i termer av förtroende och väljarröster.

– Men då tänker man å andra sidan väldigt cyniskt på vad som lönar sig och glömmer ideologin eller den politiska viljan till opinionsbildning. Om det handlade om medelålders män som behövde något åtgärdat i samhället, och om den gruppen var enad, så skulle det nog genomföras omedelbart.

Sverige anses ligga långt fram funktionshinderpolitiskt, och den politiska enigheten sägs ofta vara stor. Vad leder det till?

– Risken är att där det finns enighet behöver man inte diskutera, det blir tyst kring hela frågan. Går man dessutom omkring och tror att vi är väldigt duktiga på det här, så får den som vill hävda något annat det svårt.

Foto: Gunhild Wallin

Rent krasst kan man säga att politiker inte behöver bry sig om grupper som är små

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

Statsminister Fredrik Reinfeldt spelar ut känslokortet när Svd skriver om splittringen i regeringen kring tillgänghetslagen. ”Att öka tillgängligheten för en stor grupp av funktionshindrade är lätt att känslomässigt hålla med om, men det är förknippas med stora resursbehov”, säger han.

27 november

Diagnos har blivit vanligare hos tv-hjältar, trendspanar DN:s söndagsbilaga.

Kampen för en lag som klassar bristande tillgänglighet som diskriminering tar nya uttryck. Regeringen är fortsatt oenig och finansdepartementet tycker att det är för dyrt.

Första torsdagen i december finns DHR på plats utanför Rosenbad mitt i Stockholm. Ministrarna hälsas välkomna på väg in till ett av årets sista regeringssammanträden. Budskapet är att det gått 384 dagar sedan förslaget om att likställa otillgänglighet med annan diskriminering landade på regeringens bord.

Signalerna är många om att det blir svårt att göra förslagen till verklighet. Regeringen är oenig och finansdepartementet fortsätter tycka att det är för dyrt.

Men vad kostar det inte att stänga ute människor? DHR vänder gärna på frågan. Färre i arbete, mindre skatteintäkter och konsumerade kronor. Stads-

I december inledde DHRs ordförande Maria Johansson det idoga arbetet att vid varje regeringssammanträde påminna om att det finns ett färdigt lagförslag om hur bristande tillgänglighet ska klassas som olaglig diskriminering. Senare under vintern anslöt fler organisationer.

bilden kan säga något om människors självbild.

Förbundet tycker att förslagen förhålls, och att det nu är upp till bevis för regeringen om personer med funktionsnedsättning ska betraktas som en del av mångfalden på riktigt. Och i så fall bredda skyddet mot diskriminering.

FN har kritiserat Sverige för brister i diskrimineringslagen. Tillgänglighet lyfts fram i FN-konventionens lista över rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Och mänskliga rättigheter går väl inte att prissätta?

Integrationsminister Erik Ullenhag (FP) är inne på samma linje när han debatterar förslagen med Svensk Handel och DHR i radions P1. Möjlig-

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

För första gången träffas EU-ledarna och europeiska funktionshinderrörelsen för ett gemensamt möte. EU säger sig vara fast beslutna om att människor ska kunna vara delaktiga i samhället fullt ut. En lag om tillgänglighet ska presenteras hösten 2012.

Överklaganden som rör olika beslut inom LSS, till landets tre största förvaltningsdomstolar har ökat med nästan 80 procent mellan 2008 och 2010, enligt Ekot.

B72

Nya medlemmar fick DHR under 2011

heten att gå till domstol stärker människors individuella rättigheter. Det ska man inte förringa.

Exakta kostnader är det ingen som kan pricka in, men Hans Ytterbergs förslag handlar om skälig anpassning och att följa de byggregler som redan finns, framhåller Ullenhag.

Svensk Handel tycker också att byggnormerna ska följas men vidhåller att de nya förslagen blir dyra, svåra att följa och därmed rättsosäkert. Men inte heller handlarna ser bristande tillgänglighet i första hand som en kostnadsfråga.

Det blir inte billigare att fortsätta göra fel, inskräper DHR.

Ibland tar det lång tid innan en utredning blir till skarpa förslag, konstaterar Erik Ullenhag. Under 2012 tycker han dock att frågan om utökat diskrimineringskydd måste få ett avslut.

Så morgonhälsningarna utanför Rosenbad blir rutin. För varje vecka ökar siffran på flygbladen. Under våren 2012 ansluter flera förbund. Bilder läggs ut där ministrars tas i hand. De som inte kan vara på plats uppmanas att twittra till ministrarna, adresslistan ligger på Facebook.

Andra lördagen i december får Sverige en nobelpristagare i litteratur. Äntligen får de som varje år väntat utanför Tomas Tranströmers port utdelning. Det var 37 år sedan en svensk senast fick litteraturpriset. Då, när Harry Martinsson tog emot priset, hade de första kraven på byggnaders tillgänglighet funnits i åtta år.

Tranströmer fotograferas underifrån och från sidan. En del bilder visar rullstolen, på andra kan man bara ana den.

På kvällen äts hummer, pärlhöns och mousse. Tranströmer prisas för sitt täta språk och fantastiska metaforer. Men spalterna ägnas också åt hur han rest med bil mellan adresserna och vilka ingångar han använt.

Och plötsligt blir alternativa sidoentréer nästan något exklusivt. Som en present till den som inte kan gå i procession med de andra, som ett tröstpris. Men vad Tomas Tranströmer själv tycker vet vi inte.

Tranströmer tog sidoentréen.

Pritt val av hjälpmedel

Snart blir det möjligt för personer med funktionsnedsättning att själva välja hjälpmedel. Upplägg har prövats i Kronobergs, Sörmlands och Stockholms län och strax före nyår kommer förslaget om hur modellen kan spridas över landet.

Det låter enkelt att få en check av sin arbetsterapeut och lösa in den i en välsorterad hjälpmedelsbutik. Valfriheten ökar men vad händer när grejorna går sönder?

Regeringens utredare föreslår ett tydligare regelverk. Men det stora problemet är likvärdigheten, tycker DHR. Det finns ingen enhetlig be-

stämmelse om vad som är ett hjälpmedel. Därför är de geografiska skillnaderna stora. Både vad människor anses ha rätt till, och vad hjälpmedlen kostar.

Färre beviljas utehjälpmedel, enkla hjälpmedel får man i många fall bekosta helt själv. Uterolatorer och inte minst el-moppar kan kosta tiotusentals kronor.

19 20 21

22 23 24 25 26 27 28

29 30 31

Bolibompas programledare Lovisa Söderberg tar emot årets Stil-pris. Hon är den första programledaren med synlig funktionsnedsättning i SVT:s ordinarie programtablå.

15

Försäkringskassan visar sina nya muskler och redovisar hur många fall av fusk med assistans de hittat. Socialförsäkringsminister Ulf Kristersson (M) säger att det här i första hand handlar om legitimitet för välfärdssamhället inte om pengarna.

Tänk när Sverige om 100 år tittar tillbaka på den nu rådande så kallade funktionshinderpolitiken. Utan att kunna förstå varför det saknades helhetsgrepp, tydliga mål och politiska ställningstaganden.

Tänk när det då är självklart att utgå från den mänskliga mångfalden i samhällsbyggnad. Tillgänglighet och användbarhet är miniminivåer som alltid uppfylls, men man arbetar utifrån principen om Design för alla. Den som råkar missa får skämmas och rättar snabbt till misstaget eftersom alla vill ha ett inkluderande samhällsbygge.

Tänk att det engagemang för innovation och hållbarhet som började i vår tid då sedan länge fått blomma ut och ta plats. Tänk att det var nu som politiker, av alla partifärger, började höja rösten mot att utvecklingen gick åt fel håll och inse att tillgänglighet

och användbarhet rymmer visioner för ett samhälle format efter den mänskliga mångfalden.

Tänk när internationella överenskommelser och konventioner om allas rätt till delaktighet är så självklara att ingen ens reflekterar över att göra på annat sätt. När dokumenten och formuleringarna är så inarbetade i svensk lagstiftning, processer och beslut att ingen rörelse behöver påminna, överklaga och uppröras.

Tänk när det inte längre upplevs som en motsättning mellan att samhället utformas för alla och att det ges individuella insatser efter behov. Kopplingen mellan en fungerande personlig assistans, personlig service, individuellt anpassade hjälpmedel, parkeringstillstånd och färdtjänst och möjligheten att försörja sig fick genomslag i debatten. Vi började ses som resurser och man frå-

gade efter vår kompetens istället för att sätta likhetstecken mellan funktionsnedsättning och nedsatt arbetsförmåga och överösa oss med särlösningar.

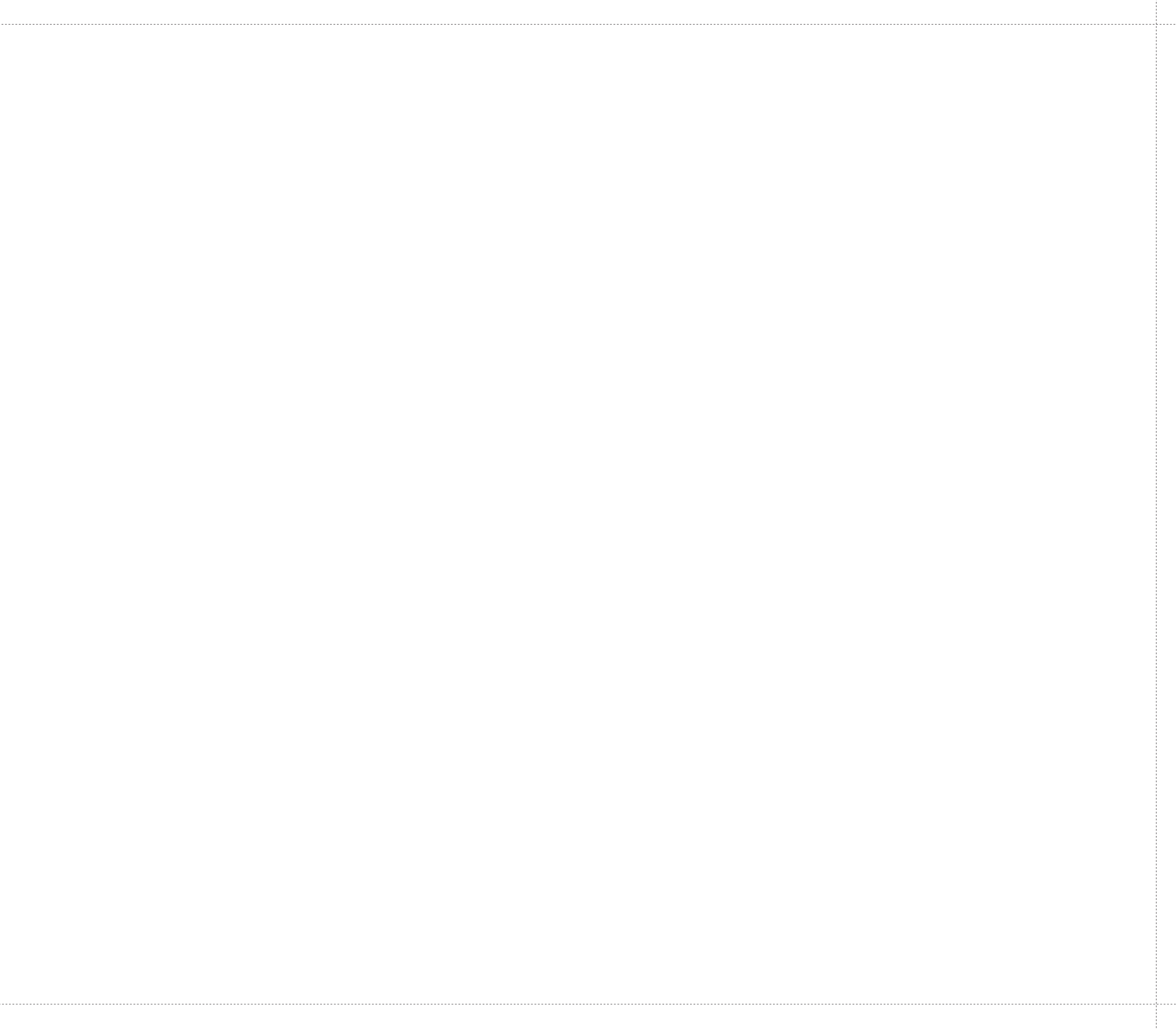
Självklart kan vi nå dit, till det som kan verka vara en utopi idag. Det som ger allra mest hopp inför framtiden är det personliga engagemanget och den ökade aktivismen som gör sig påmind överallt. Vi är stolta över att DHR som förbund syns allt mer och att vi har gjort oss kända för att våga sticka ut. En organisation av vårt slag måste våga tala klarspråk och gå emot strömmen, för att ha existensberättigande. Vi måste stå för värderingar bortanför den gängse ljumma konsensusuppfattningen.

Just nu befinner vi oss i en tid av aktioner för att bevara assistansen, vi marscherar för tillgänglighet och arrangerar Torsdagsaktionen för ett utökat diskrimineringskydd. Vi ser hur människor demonstrerar, skriver insändare och debattartiklar, diskuterar på twitter, facebook och i bloggar. Nu är det DHRs utmaning att vara en samlingspunkt för dem som vill arbeta för ett samhälle för alla. Det är en positiv utmaning vi måste ta på största allvar.

Tillgänglighet och användbarhet rymmer visioner för ett samhälle utformat efter den mänskliga mångfalden

Maria Johansson, förbundsordförande i DHR

2011 var året som Sverige skulle ha varit befriat från enkelt avhjälpta hinder. Så blev det inte.

Istället flyttades målen framåt och villkoren för personer med nedsatt rörelseförmåga blev inte självklart bättre.

De politiska händelserna under 2011 talar för sig själv. Här finns en berättelse om livsvillkoren för många människor.

DHR – Förbundet för ett samhälle utan rörelsehinder